

Sedm bran k přírodě
Litovelského Pomoraví

Brána poutníků

Vítej v malebném areálu **Domu přírody Litovelského Pomoraví**. Poklidná zákoutí, tajemná místa uvnitř staveb, klikaté cestičky, dřevěné mosty – to vše může na malou chvíli dnes občerstvit Tvou mysl.

K dnešní cestě sis vybral hravý sešit, který Ti nabídne netradiční doprovod areálem s **tématem poutníka**. Můžeš sešitem listovat, číst si zajímavosti nebo se rozhodnout a pokusit se trochu si pohrát s některými kreativními úkoly a návrhy. Je to jen na Tobě.

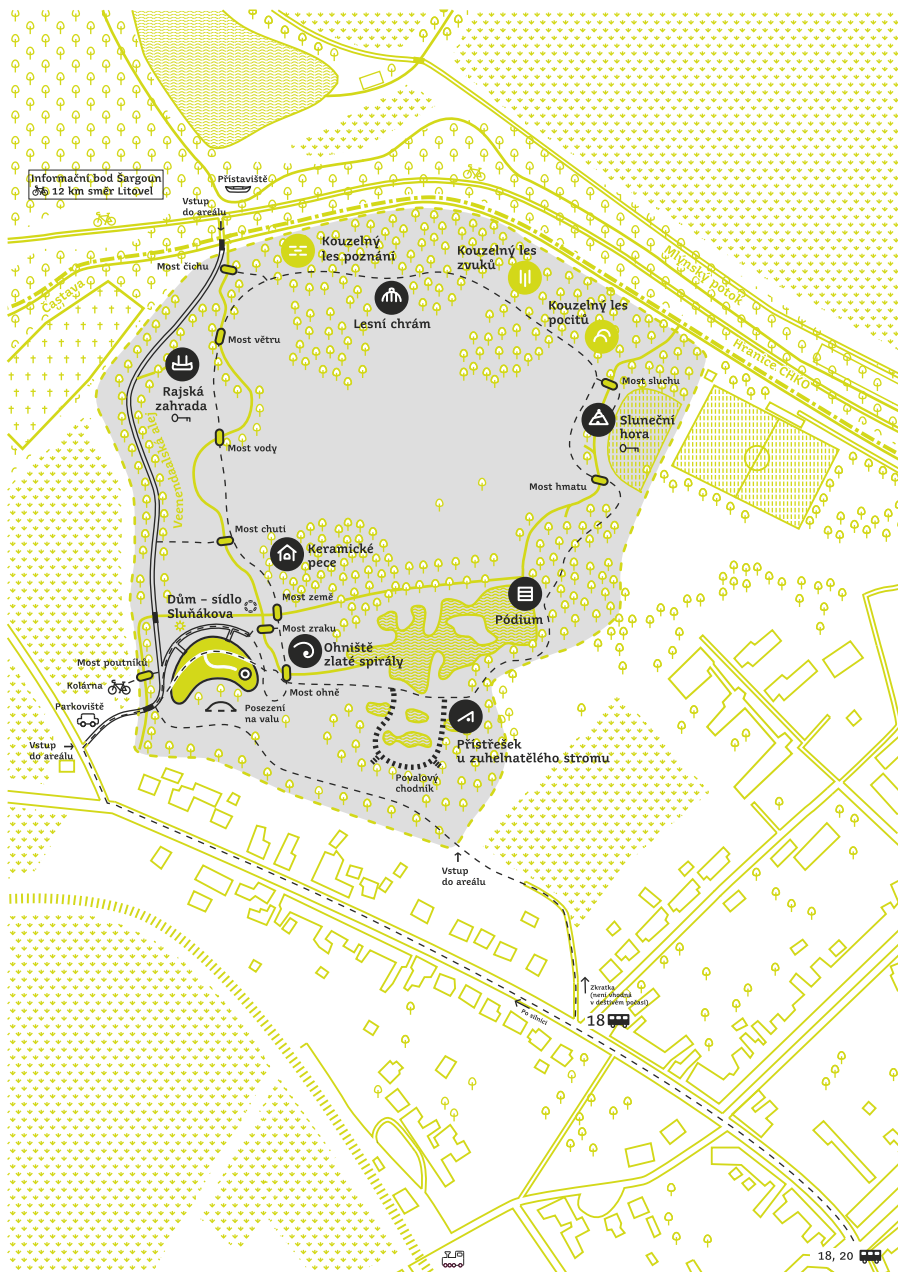
Ke každému sešitu je vhodné mít plánek areálu, který Ti pomůže objevit i ta nejtajnější skrytá místa, objasní Ti jejich vznik a dozvíš se pár základních informací a zajímavostí. Neboj se pátrat, zkoumat, zkoušet a zaznamenávat.

Počítej s tím, že Tvé putování může trvat dvě až tři hodiny. Spočiň tedy nejdříve v příjemném prostoru vstupní haly domu, posilni se, zkontroluj zásoby vody a pamlsků a nezapomeň pohladit své nohy, protože dnes je budeš opravdu potřebovat.

Až usoudíš, že jsi připraven, vydej se objevovat vnitřní i vnější neznámé krajiny.

Hodně štěstí
přejí Sluňákovští

Areál Domu přírody Litovelského Pomoraví

Poutnická brána

Poutník je člověk, který má rád směřování, propojování míst, mihotavé cíle v dálce a hlavně život, který plyne v poklidu krok za krokem v souznění s přírodou.

Mírná netrpělivost, se kterou se chystá na cestu, je radostná. Ví, že zažije nová dobrodružství, potká zajímavé lidi, zvířata, stavby a jednoho dne si řekne: „Jsem u cíle.“ To když putování naplní jeho mysl, duši i tělo něčím novým, co potřeboval objevit.

Zkus být dnes poutníkem a vydej se na cestu.

Mosty promlouvají

Jestli chceš odhalit úplné tajemství mostů, prohlédni si je pečlivě ze všech stran. A když na některých místech z vnější strany zahlédneš záhadné důlky, použij pomocnou tabulku Braillova písma a přečti si vzkaz, který most nabízí. Když budeš cestou pozorný, najdeš takové vzkazy i na jiných místech.

Braillovo bodové písmo

a	b	c	d	e	f	g	h	ch
i	j	k	l	m	n	o	p	q
r	s	t	u	v	w	x	y	z

Rajská zahrada rostlin a živočichů

Pokud je dnešního dne Rajská zahrada návštěvníkům areálu otevřená, vstup a vychutnej její zklidňující atmosféru.

Tento prostor je pro poutníka oázou. Jeho tělo i myšlenky zde osvěží zurčení vody, příjemné posezení ve stínu sloupů, schody lákající k prozkoumání nových prostor i tajemné otvory, které hned tak neprozradí, pro koho jsou určeny.

Poutník je zvědavý a nemyslí jen na sebe. Při svém zastavení v Rajské zahradě ihned porozumí tomu, že její krása je také domovem pro rostliny a zvířata. V každé chvíli vznikají jedinečné situace, které se mění na základě rozličných setkání, ke kterým v Rajské zahradě dochází. Situaci dotváří intenzita světla a s ní se proměňující barvy, tvary, zvuky a vůně, které prostor naplňují.

Nechej myšlenky volně plynout.

Vyzkoušej si, jestli dokážeš přečíst jednoduchý nápis.

Správná odpověď je uvedena zeleně na straně 20.

Dům – sídlo Sluňákova

Mosty jsou často místem, kde začínají mnohá rozhodnutí.

Když vyjdeš z nízkoenergetického domu, nedaleko po levé straně zahlédneš dřevěný most, který se může stát začátkem tvého dnešního putování.

Prozkoumej jej ze všech stran, pomalu přejeď dlaní nebo svými prsty všechna slova, která jsou zapuštěna do dřeva – napoví ti, co tě na tvém putování místní krajinou čeká.

Zkus si vybrat a zapsat čtyři slova, která najdeš po stranách mostu – dvě z nich označují to, co bys chtěl na cestě zažít, a dvě slova označují to, čemu by ses chtěl na cestě vyhnout.

Putování začíná, vydej se širokou alejí k místu, které vidíš v dálce.

*Zvláštní stavba – co v sobě asi ukrývá?
Jak bys ji výstižně pojmenoval?*

Rajská zahrada rostlin a živočichů

Pohodlně se usad' a zamysli se, kterým z návštěvníků zvířecí říše by ses chtěl stát. Motýlem, ještěrkou, komárem, mouchou či netopýrem? Určitě přijdeš ještě na spoustu dalších zvířat.

Až si vybereš a představíš si svou novou podobu do posledního detailu, tak se ještě jednou dobře rozhlédni a zkus vymyslet alespoň tři zajímavosti, které bys chtěl jako převtělený živočich v tomto prostoru nalézt. Například motýlí zrcátko, aby sis mohl prohlížet krásné barvy svých křídel, nebo ještěřčí skluzavku, aby sis užil rychlého pohybu, či komáří cukrárnu, která nabízí lahodné komáří nápoje?

Zapiš si své nápady, nikdy nevíš, kdy k takové proměně může ve tvém životě dojít. Proto je dobré být připravený.

A teď se vydej na cestu.

Na konci aleje objevíš most, který přímo vybízí k pokračování tvého zamyšlení nad zvířecí říší.

Rajská zahrada rostlin a živočichů

*Tento **most** je vstupem do prostoru, kde při dobrém pozorování nalezneš nalevo od cesty nečekaná zastavení plná hravého objevování. Čich bude jen jedním ze smyslů, který tě k nim dovede. Nápisy na mostě ti dávají možnost ještě na chvíli svůj čich prozkoumat. Nezapomeň, že poutník svůj čich každý den procvičuje, aby na cestách rozpoznal místa bezpečná a nebezpečná, vůně a pachy lidí dobrých a lidí povah záludných.*

Dokázal bys vytvořit k jednotlivým nápisům dokončení?

Voňavý jako.....

Svěží jako

Zapáchající jako

A k dalším nápisům bys dokázal doplnit zvířata, která se při používání čichu projevují popsáním způsobem?

Odfrkni jako

Oňufej jako

Očichej jako

A když ty sám chceš zaznamenat, jestli vůbec a také jak voní dřevo, ze kterého je vytvořený tento most, co uděláš? Přivoníš, očicháš, oňufáš, nasaješ,...?

Vyzkoušej a jen tak pro sebe si způsob používání svého čichu pojmenuj.

Lesní chrám

Došel jsi na své pouti k místu ukrytém v lese, kde lze zachytit roztodivné zvuky, ucítit jemné proudění vzduchu, ukryt se před kapkami deště. Lze také vyhlížet z vrcholu chrámu do krajiny nebo nasávat vůně okolí.

Zakonči tedy tuto část putování věnovanou vůním a pachům tím, že se na chvíli posadíš a budeš jen tiše vnímat, co všechno tvůj nos zaznamená.

Důvěřuj svému nosu.

Když zakloníš hlavu, uvidíš dubové sloupy začarované v žebroví stavby.

Při delším pozorování můžeš mít pocit, že jde o kostru nějakého pravěkého živočicha nebo naopak o mnoho provázaných obloukových mostů, které svými nápisy spojují nejen světlo a tmu, zrození a smrt, východ a západ, tvoření a zanikání, ale i protiklady ukryté v nás samotných.

Lesní chrám

Až najdeš dva protilehlé sloupy, na kterých jsou umístěny nápisy *vycházej* a *zapadej*, opři se zády o sloup s nápisem *vycházej* a pomalými kroky (nejlépe s přimhouřenýma očima) se pokus dojit co nejpřímější cestou k protějšímu sloupu s nápisem *zapadej*.

Budeš tak mít možnost vyzkoušet si každodenní pouť Slunce nad tímto územím. Každý poutník ví, že Slunce je pro něj nepostradatelným pomocníkem a průvodcem – pomáhá mu měřit čas, orientovat se v krajině a dává mu sílu v podobě energie.

Pokud je vás v prostoru chrámu více, můžete se postavit do řady mezi sloupy *vycházej* a *zapadej* a pomocí pohybů rukou, hlavy, celého těla i různých zvuků postupně znázornit vycházení a zapadání Slunce.

Sluneční hora

Vítej u Sluneční hory. Pokud je dnešního dne návštěvníkům areálu otevřená a máš možnost vstoupit, učiň tak a plně vychutnej její jedinečnou atmosféru.

Nejdříve si dobře prohlédni okolí Sluneční hory. Je to tajemné místo. Jestli objevíš most, nezapomeň si jako každý poutník přečíst slova, pohladit je dlaní a tím je potěšit, že nečekají na své čtenáře nadarmo.

Zataj dech a pomalu vejdi.

Pódium, přístřešek

Do této oblasti vstupuješ přes most spojený s dotýkáním. Pro poutníka je svět doteků velmi cenný, protože ví, že se týká celého jeho těla, tedy i chodidel, která mu napovídají, kolik toho už ušel a po jakých cestách.

Po delším putování rozezná každou nerovnost, každý ostrý kamínek i jemnou prohlubeň.

Dokázal by jít se zavřenýma očima, bosý a bez zaváhání odpovědět, po jakém povrchu kráčí.

Zkoušení nového přináší vždy obohacení.

Sluneční hora

Posad' se a naslouchej.

Zkus si odpovědět alespoň v duchu, jestli slyšíš některý ze jmenovaných zvuků vepsaných do dřeva mostu sluchu, přes který přicházíš ke Sluneční hoře.

Hlasitý

Tichý

Libozvučný

Skřípavý

Rušivý

Dunivý

Melodický

Harmonický

Falešný

Šeptavý

A pokud jsi některý ze zvuků zaznamenal, umíš určit, co nebo kdo jej vytváří?

A uměl bys takový zvuk vytvořit ty sám?

Jde to?

Pódium, přístřešek

Vyjdí si na molo u rybníka a zadívej se na hladinu. Je to jedno z mála míst, kde můžeš výrazně vnímat přátelské dovádění živlů.

Voda poskytuje místo pro hru,
vítr vytváří proměnu,
země okolo vše drží pohromadě.
A oheň? To jsou přece tisíce záblesků
slunečních paprsků na hladině.

*Pozoruj chvíli, jak živly spolu dovedou rozmlouvat.
Pro poutníka jsou to ty nejvzácnější okamžiky na jeho pouti.*

Před chvílí jsi mohl prozkoumat svůj hmat a tak si určitě dokážeš představit, co bys asi cítil, kdybys své nohy ponořil pod hladinu. Teplo, chlad, proudění, nehybnost, osvěžení? Zkus se dotknout hladiny rybníka alespoň dlaní, abys věděl, jestli se tvá představa příliš neliší od skutečnosti.

Neváhej a prozkoumej blízké okolí rybníka. Najdeš zde přístřešek, na který lze vyběhnout, rozhlédnout se po krajině a uvidět, jak velký kus cesty jsi už ušel. Pod přístřeškem se ukrývá mnoho záhad, které čekají na tvé prozkoumání.

Nevyhýbej se zastavení, poutník ví,
že to jeho cestu jen obohatí.

Pódium, přístřešek

Pokud chceš chvíli nechat pracovat svou mysl s hádankou, zakryj spodní část stránky dlaní.

Přecházíš přes další **most**, na jehož podlaze je zvláštní ornament, který znázorňuje jeden z nejmocnějších živlů.

Odhalíš, který by to mohl být?
Pomohou ti slova po stranách mostu.
Nezapomeň je pohladit, čekají na to.

Chvíli na mostě postůj, a pokud máš nějaké trápení, můžeš jej zašeptat do ohňové kresby na podlaze a poprosit, aby jej plameny spálily.

Ohniště zlaté spirály, keramické pece

Poutník na cestách usedá k ohni a naslouchá či vypráví příběhy. Ne každý z nás má touhu vyprávět svůj příběh, ale všichni rádi příběhům nasloucháme.

Vyprávět svůj osobní příběh bývá velmi těžké. Ale vzpomeň si, dnes jsi měl možnost proměnit se v návštěvníka ze zvířecí říše. I ten má svůj životní příběh.

Dokázal bys vyprávět alespoň krátkou příhodu z jeho života? Vytvoř pro ni název, ve kterém použiješ pojmenování zvířete, do kterého ses proměnil.

Například Motýl a zrcátko,
Ještěrka a sluneční paprsek,
Komáři a sladké hodování.

Ohniště zlaté spirály, keramické pece

Když se díváme do ohně, posilujeme jeden z našich nejdůležitějších smyslů. Dokud nám slouží a můžeme ho bez problémů využívat, ani si na něj nevzpomeneme. Když únavou a věkem začne vypovídat službu, znejistíme.

Soustřed' se na své vnímání.

Postav se ke stromu na počátku kamenné spirály a zkus se zavřenýma očima jít podél kamenné zídky bez toho, aby ses jí dotýkal. Vnímej své pocity.

Ohněň má očištnou moc a pokud s ním lidé rozumně nakládají, umí jim ji poskytnout.

Ohniště zlaté spirály, keramické pece

Teď se můžeš vydat přes poslední z mostů směrem k nízkoenergetickému domu, kde tvé dnešní putování končí.

Pokus se i k tomuto mostu dojít se zavřenýma očima a dlaní přejet pár nápisů.

Uměl bys je vnímat pouze hmatem? Rozeznal bys jednotlivá písmena nebo dokonce poznal celá slova?

Zkus si na chvíli představit, že ti pomalu slábne zrak a pomalu přestáváš vidět.

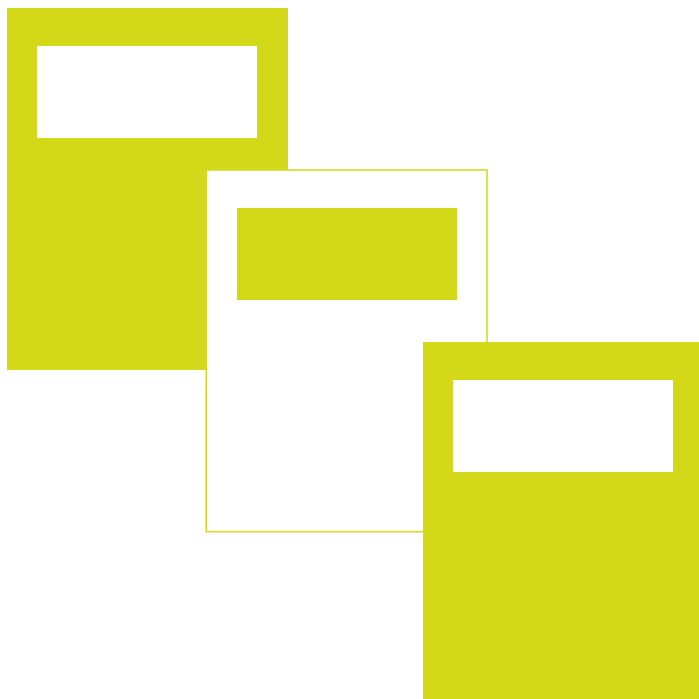
Jaká slova bys dal na mostek vyrýt? Zavři na chvíli oči a přemýšlej o tom.

Střecha domu

Rozhlédni se ze střechy domu po krajině, v níž ses stal pro dnešní den poutníkem a navštívil jsi zajímavá místa. Určitě jsi zaznamenal okamžik, který by se mohl stát námětem pro sepsání knihy – **Deníku poutníka**.

Zkus napsat do připravených obrázků knih návrhy jejich názvů, popřípadě je doplnit i jednoduchým obrázkem nebo symbolem.

Rozloučení s mosty

Tvé dnešní putování už končí.

Podívej se na svůj první zápis z mostu poutníků. Máš teď příležitost se na něj vrátit, prostřednictvím jeho nápisů si připomenout své pocity, které jsi měl na začátku cesty a také si znovu přečíst jeho Vzkaz.

Máš i ty ze své pouti nějaký vzkaz? Zaznamenej si jej, ať můžeš po čase na svou cestu krajinou Litovelského Pomoraví vzpomínat.

Při svém putování jsi přešel několik mostů. Vzpomeneš si, které smysly sis mohl blíže prozkoumat?

--	--	--	--

Jeden ze smyslů ale zatím nebyl tvé pozornosti podroben. Přijdeš na to, který to je?

Jestli máš zájem, můžeš ještě tento most navštívit a objevit jeho vzkaz. Stačí, když ujdeš asi 100 kroků alejí a vydáš se cestičkou vpravo.

Všem poutníkům přejeme, ať je na cestách provází štěstí a ať jim jejich smysly co nejlépe slouží při objevování světa vnějšího i vnitřního.

Zdroje a literatura použitá při tvorbě textů

BARTOŠ, Michal. *O přírodě s láskou: eseje o vztahu lidí a přírody*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, 491 s. ISBN 978-802-4429-366.

CÍLEK, Václav et al. *Voda v krajině: kniha o krajinotvorných programech*. Praha: Consult pro Ministerstvo životního prostředí a Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR, 2004. 207 s. ISBN 80-902132-7-8.

COELHO, Paulo. *Poutník: mágův deník*. Vyd. 1. Překlad Pavla Lidmilová. Praha: Argo, 2002, 177 s. ISBN 80-720-3410-3.

KENDER, Jan. *Návraty ke stromům, vodě a zemi, aneb, Deset let péče o krajinu domova: Program péče o krajinu MŽP*. Praha: Pro Ministerstvo životního prostředí vydal Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví Průhonice, 2005, 79 s. ISBN 80-851-1641-3.

NEUBAUER, Zdeněk a Tomáš ŠKRDLANT. *Skrytá pravda Země: živly jako archetypy ekologického myšlení*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2005, 312 s. ISBN 80-204-1181-X.

SÍS, Petr. *Tibet: tajemství červené krabičky*. 1. české vyd. Překlad Viktor Janiš. Praha: Raketa, 2005, [55] s. ISBN 80-868-0303-1.

SOUZENELLE, Annick de. *Symbolismus lidského těla*. Vyd. 2., rozš. a upr. Praha: Malvern, 2010, 442 s. Aurélie. ISBN 978-808-6702-650.

Správná odpověď je BRÁNA POUTNÍKŮ

Dům přírody Litovelského Pomoraví

se skládá ze dvou expozic, z nichž jedna je tvořena venkovním areálem v okolí nízkoenergetického domu v Horce nad Moravou, sídla Sluňákova – centra ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s. a druhá rekonstruovaným objektem hájovny Šargoun nedaleko Litovle a k ní přiléhající zahrady. Oba objekty prezentují tradiční i méně tradiční formou přírodní zajímavosti Litovelského Pomoraví, vzájemné vazby a propojování člověka s krajinou, v níž žije. Stavby a instalace vznikly s cílem podnítit návštěvníky ke smyslovému vnímání přírody a řečí uměleckých prvků pomáhají kultivovat vztah k přírodě Litovelského Pomoraví. V areálu v Horce nad Moravou byly realizovány stavby podle návrhu Františka Skály, Miloše Šejna, včetně zvonů Rudolfa Manouška, dále Miloslava Fekara a Marcela Hubáčka. Na přípravných studiích se významně podílel Tomáš Lampar a realizace zeleně byla konzultována se Zdeňkem Sandlerem. Hájovna Šargoun byla rekonstruována dle návrhu atelieru Projektíl architekti. Expozici o včelách vytvořil Robert Smolík.

Domy přírody

realizuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Ve vybraných chráněných územích vznikají moderní návštěvnická střediska zprostředkávající poznání a kontakt návštěvníků s místní přírodou a krajinou včetně informací, jak a kudy se v území šetrně pohybovat. Nabízí možnost výukových programů školám a vzdělávacím zařízením. Umožňují setkávání místních obyvatel nebo nabízejí i prodej vzdělávacích a informačních materiálů a regionálních produktů.

Sluňákov –

centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.

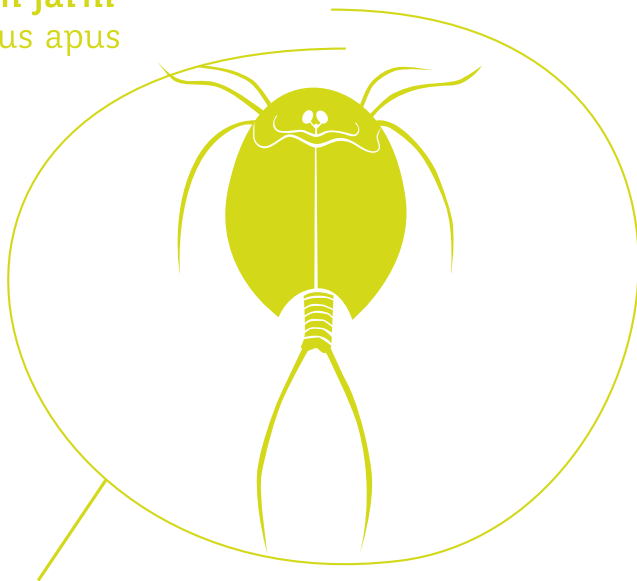

Sluňákov

se svou činností zaměřuje na prohlubování úzkého sepětí člověka s přírodou a s krajinou, kterou obývá. Posláním Sluňákova, které se promítá do všech připravovaných činností a setkání s veřejností, je nabídka prožitků a poznání, které rozvíjejí uctivý vztah člověka k přírodě i k sobě samému. Smysl tohoto počínání vidí sluňákovští v tom, že lidé jsou přírodní bytosti, které jsou přirozeně vrostlé do živého světa a srostlé křehkým předivem vztahů se vším, co jej utváří. A právě proto by měli mít možnost přicházet na místa, která jim umožní tento pocit sounáležitosti pocítit a prožít. Více o nás: www.slunakov.cz

Listonoh jarní

Lepidurus apus

Můj vzhled je nemederní, snad i proto, že patřím mezi poslední živoucí fosilie. Stejně jako poutník jsem i já kriticky ohroženým druhem. Je to jeden z důvodů, proč jsem se nabídl, že se stanu průvodcem této brány.

1. vydání

Návrhy aktivit: tým lektorů výukové a metodické sekce Sluňákova

Výtvarné náměty, úprava textů: Mgr. Zdenka Štefanidesová

Ilustrace: design studio KULTIVAR

Jazyková korektura: Mgr. Zdenka Štefanidesová, Mgr. Jana Malinová

Odborná korektura: Mgr. Michal Bartoš, Ph.D.

Grafika, sazba: Mgr. Zdenka Štefanidesová a New Signum, s.r.o.

dle grafického manuálu Sluňákova (design studio KULTIVAR)

www.slunakov.cz

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Tento projekt je podpořen z Programu švýcarsko-české spolupráce.

Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union.